Uusi yksityistielaki (HE147/2017 ja HE 11/2018)

Kunnat vastaavat alueensa rakennetun ympäristön suunnittelusta, toteuttamisesta ja ylläpidosta kokonaisuutena. Kunta järjestää kuntalaisille, asukkaille ja yrityksille maankäytölliset toimintaedellytykset koko kunnan alueella. Katu-ja yksityistieverkon kokonaistoimivuus on enenevässä määrin kunnan intressissä valtion vetäytyessä tienpitovastuista. Kuntatalous on keskeinen mittari, miten kunta tässä kokonaisuudessa onnistuu.

Kunnat julkaisevat rakennetun ympäristön ajantasaista koneluettavaa tieto-varantoaan äskettäin avatussa kuntien yhteisessä verkkokaupassa ja tietopalvelussa www.kuntatietopalvelu.fi. Se täyttää EU:n tietosuoja-asetuksen (GDPR) kunnille asettamat vaatimukset hallitusta maankäytön ja rakennetun ympäristön tietovarantojen luovuttamisesta. Kiinteistöjen ja rakennusten osoitteet annetaan ja ylläpidetään kunnissa. Palvelu julkaisee myös jatkuvasti ajantasaisen osoitetiedon sekä asemakaava-alueiden katuverkon että haja-asutusalueiden yksityistieverkon varrella olevista kiinteistöistä ja rakennuksista. Jokainen kansalainen näkee ajantasaisen osoitetiedon myös älypuhelimessa. Osoitetieto tullaan tarjoamaan tietopalveluna myös Hätäkeskuslaitoksen, pelastushallinnon sekä yritysten käyttöön. Kuntien tuottamista tiedoista valtionhallintoon koottavat kopiorekisterit ovat manuaaliaikakauden ratkaisu ja virheinvestointi digitaalisten tietoverkkojen aikana. Kuntatietopalvelussa koottavat palvelumaksut tuloutetaan kuntiin kattamaan kuntien kustannuksia ja tukemaan paikallista elinvoimaa. Kuntasäätiö tukee kuntia kannustinpalkkiolla osoitetietojen avaamisessa kuntien yhteiseen palveluun. Tavoitteena on, että kaikki kunnat ovat mukana palvelussa vuonna 2020. Tällöin myös yksityistieverkoston osoitteisto on kattavasti saatavilla kuntien yhteisestä palvelusta yhteiskunnan käyttöön.

71 § Yksityistietoimitus

Suuret kaupungit ja kunnat pitävät kiinteistörekisteriä asemakaava-alueilla. Näitä kuntia on yhteensä 74 ja niissä asuu yli 4 miljoonaa asukasta. Kaupungistuminen vahvistaa kehitystä, jossa kiinteistönmuodostustoiminta siirtyy enenevässä määrin kuntien tehtäväksi. Kiinteistönmuodostus on osa kunnan rakennetun ympäristön toiminta-, palvelu - ja prosessikokonaisuutta. Kuntien prosessien kokonaistehokkuus on kunnan tavoitteena kuntatalouden lähtökohdista.

Hallituksen esitys uudeksi yksityistielaiksi siirtää kuntien tielautakuntien nykyisin tekemät yksityistoimitukset tehtäväksi osana kiinteistönmuodostustoimintaa. Asemakaava-alueiden vaativat kiinteistönmuodostustehtävät ovat kuntien kiinteistörekisterinpitäjien ja kunnan kiinteistönmuodostusprosessin vastuulla, kun kunta on päättänyt toimia kiinteistörekisterinpitäjä. On perusteltua, että kunnat voivat osana kiinteistönmuodostustoimintaansa tehdä jatkossakin yksityistietoimituksia harkintansa mukaan koko kunnan alueella, ei pelkästään asemakaava-alueella. Kuntatoimijoiden vahvuus on hyvä paikallistuntemus käytännön tarpeista ja tilanteesta. On kuntalaisten etu, että kunta voi vaikuttaa yksityistoimitusten kuntalaisille aiheuttamiin kustannuksiin sekä kuntalaisten palvelutasoon. Tämä toteutuu, jos kunnalla on mahdollisuus valita, mikä taho yksityistietoimituksen tekee.

Yksityistietoimitusten yksinkertaistaminen on tärkeä tavoite kuntalaisen kustannusten minimoimiseksi. Tavoitteena tulisi olla yksityistietoimitukset, jotka olisivat pääsääntöisesti nykyisten kuntien kiinteistörekisterinpitäjien tekemien päätösten tyyppisiä ja kustannuksiltaan edullisia. Kansalaisten oikeusturvaa ei ole perusteltua vaaranneta sillä, että elämisen perusasioissa kuten tien käyttöasioissa erimielisyyksien ratkaiseminen on kallista tavalliselle kuntalaiselle.

5 § Tiealueen sekä näkemäalueen ja suoja-alueen määrääminen

Yksityistielain 5 §:n 3 momentissa ehdotetaan, että liikenneturvallisuuden sitä välttämättä vaatiessa voitaisiin erikseen antaa lupa poistaa tiealueen ulkopuolella oleva rakennus, rakennelma tai sellainen kasvillisuus, jota tieoikeuden nojalla ei muuten saisi poistaa. Ehdotuksen 18 §:n 4 momentin mukaan luvan 5 §:n 3 momentissa tarkoitettuun rakennuksen tai kasvillisuuden poistamiseen, milloin asia ei tule ratkaistavaksi muusta syystä vireillä olevassa yksityistietoimituksessa, sekä poikkeuksen 5 §:n 4 momentissa tarkoitetusta rakentamisrajoituksesta myöntäisi kunnan rakennusvalvontaviranomainen.

Kyseessä on jälleen uusi tehtävä kunnan rakennusvalvontaviranomaiselle. Kuntaliitto katsoo, että tehtävä olisi luontevammin sopinut ratkaistavaksi tietoimituksessa, jonka yhteydessä myös korvauskysymykset olisi voitu ratkaista. Tietoimituksissa tapahtuvassa harkinnassa, mm. suoja- ja näkemäalueiden määräämisessä, liikenneturvallisuuskysymykset joudutaan harkitse-maan, joten uudenlaisesta harkinnasta ei olisi kyse.

Rakennusvalvontaviranomaisen toimivalta jää epämääräiseksi, viittausta ja rajanvetoa vireillä olevaan toimitukseen ei selvitetä. Toimivalta ei rajoitu

säännöksen mukaan vain suoja- ja näkemäalueisiin vaan koskee kaikkia tiealueen ulkopuolisia alueita. Perusteluissa ei mitenkään tuoda esiin, millaisista tilanteista voisi olla kyse, milloin puuttumiskynnys ylittyy, mitä voi pitää puutteena, kun puututaan tiealueen ulkopuolella olevan kiinteistön omistajan perustuslailla suojattuun omaisuuteen.

Säännöksessä ei ole kuvattu lainkaan, millaisessa menettelyssä velvoittava päätös tehdään, kuka voi olla hakijana, ketä kuullaan, päätöksen tiedoksianto jne. Ottaen huomioon, että kyse on uudenlaisesta tehtävästä tulisi säännöksen olla yksityiskohtaisempi tai vähintään viittaukset hallinnon yleislakeihin tulisi sisällyttää säännökseen.

19 § Tien rakentaminen

Ehdotuksen 19 §:n 2 momentin listaukseen niistä eri laeista, jotka tien rakentamisessa tulee noudattaa, tulisi lisätä viittaus maankäyttö- ja rakennuslakiin, vaikka sen noudattaminen sisältyy säännöksessä olevaan yleismainintaan. Maisematyölupaa koskevat säännökset tulevat usein harkittavaksi kaava-alueilla. Toimenpidelupaa edellytetään silloilta, vesirajalaitteilta ym. rakennelmilta.

30 § Yhdyskuntateknisten laitteiden sijoittaminen tiealueelle

Yhdyskuntateknisten laitteiden sijoittamista tiealueelle koskevassa 30 §:n 3 momentissa viitataan laitteiden sijoittamisen osalta maankäyttö- ja rakennuslakiin. Viittaus on tulkittava siten, että myös sijoittamista koskevien päätösten maksuihin sovelletaan, mitä maankäyttö- ja rakennuslain 145 §:ssä säädetään. Ehdotuksessa ei ole kuitenkaan huomioitu kunnan mahdollisuutta periä maksuja niiden tehtävien osalta, jotka on säädetty rakennusvalvontaviranomaiselle ehdotuksen 18 §:n 4 momentissa. Näistä tehtävistä aiheutuvia kuluja ei voida periä maankäyttö- ja rakennuslain nojalla ilman viittausta em. lakiin tai yksityistielakiin otettavalla erityisellä maksusäännöksellä. Ehdotusta on täydennettävä maksusäännöksen osalta.

Yksityistieavustukset

Kunta voi harkintansa mukaan myöntää jatkossakin avustuksia yksityisteiden pitoon. Tältä osin lakiesitys ei muuta kunnan eikä kunnan ao. virkamiesten ja päättäjien tehtäviä.

Neuvonta- ja tukipalvelut

Yksityisteiden pitämiseen liittyvä neuvonta ja tukipalvelut ovat enenevässä määrin siirtyneet tieyhdistysten ja paikallisten toimijoiden vastuulle. Kehitys nähdään kunnissa positiivisena. Yksityisteitä koskevien riita-asioiden ratkaiseminen kunnan lautakuntien tekemien yksityistietoimitusten sijaan kiinteistönmuodostustoimituksissa, tulee nostamaan erimielisyyksien ratkaisemisen kustannuksia ja huonontamaan kansalaisten tasapuolista oikeusturvaa. On tärkeää, että riitojen sovitteluun luodaan toimivaa sovittelumenettely ja -mahdollisuus tieyhdistysten tuella, jolloin minimoitaisiin tarve ratkaista erimielisyyksiä kiinteistötoimituksissa tai kiinteistörekisterinpitäjän päätöksillä. Valtion tuki tieyhdistysten toiminnalle on jatkossakin tärkeää.